

ne v resnici (četudi po občinah in posameznih gospodarskih panogah ali družbenih dejavnostih) kot predstavnike strank. Razmerja pa po zboreh niso enaka. In tako je v večini primerov potrebno v bistvu dvosmerno usklajevanje: med zbore in med političnimi skupinami v skupščini, kar seveda dodatno zapleta in upočasnjuje odločanje. Po drugi strani pa je res, da poslanski klubi seveda še zdaleč ne delujejo tako učinkovito kot bi najbrž morali in kot delujejo v parlamentih drugih držav. Razlog za to pa nikakor ni samo v pomanjkanju izkušenj, temveč prej v tem, da večina članov svoje funkcije ne opravlja poklicno, in da je zato preprosto nemogoče zahtevati od njih, da se pred enodnevnim ali dvodnevnim zasedanjem skupščine vedno udeležijo še enodnevne ali dvodnevne pripravljalne seje kluba, tako da bi že znotraj kluba razčistili svoje poglede in nato kolikor toliko usklajeno nastopili v skupščini. Posledica tega je, da nastopajo posamezniki, kot člani tega ali onega kluba, ali tudi klub v celoti s stališči, ki so celo v nasprotju s programom njihove lastne stranke ipd. Ta ugotovitev kajpak že odpira vprašanja, ki so zunaj horizonta, začrtanega z naslovom tega spisa. To je vprašanje programske koherentnosti strank, ki so pri nas še v glavnem vse v procesu profiliranja in iskanja lastne podobe.

Vsekakor pa bo, kar zadeva skupščino ali prihodnji državni zbor, treba marsikaj racionalizirati. Že to, ali bo državni zbor enodomen ali nemara dvodomen, kar bi bilo po mnenju podpisanega slabše, bo bistveno vplivalo na kvaliteto dela v parlamentu. Svoje bo k temu prispevalo tudi to, da se bo slovenski politični zemljevid s časom bolj jasno izoblikoval, in da bo znotraj posameznih političnih skupin manj zbežanosti in iskanja lastne identitete. Marsikaj pa se bo uredilo že zgolj s poslovníkom.

DANIJEL PUČKO

Slovenski parlament

Devet mesecev se že nov večstrankarski slovenski parlament ukvarja s številnimi vprašanji in dilemami in je treba priznati, da večinoma niso niti lahke niti nepomembne. Seveda je kakršen koli izbor teh vprašanj pod močnim subjektivnim vplivom. Sam jih dojemam nekako takole: Najprej je tu vprašanje, kako razgraditi v kratkem roku star sistem in ga nadomestiti z novim, drugačnim in bolj kompatibilnim z razvito Evropo? Vedno znova se postavlja na dnevni red vprašanje, kako »odpihniti« tisto, kar je današnje politične sile na oblasti motilo več kot štiri desetletja, kar čez noč. Kako se izviti iz okvirov realsocialističnih odnosov in balkanske mentalitete, je tudi jasno zaznaven problem, s katerim se parlament nenehno srečuje in se bo še po moje precej časa moral srečevati. Ni mogoče zanikati, da je v ospredju tudi vprašanje, kako zavarovati pridobitve spremenjenega političnega sistema in lanských volitev. V zraku lebdi naloga, da je treba odpreti prave možnosti za uresničevanje podjetniških pobud, ki se seveda ne da opraviti z enim samim zamahom. Veliko vprašanje, ki terja odgovor od parlamenta, je, kako v kratkem času prestrukturirati gospodarstvo na čim manj boleči način. To seveda preprosto sploh ni mogoče napraviti. Zato nad slovensko skupščino

v nekem smislu že visi grožnja, če bo s takim tempom spreminjala gospodarsko strukturo, kot se je to dogajalo v zadnjem letu, po štirih letih ob novih volitvah ne bomo mogli govoriti o kolikor toliko zdravi gospodarski strukturi. Na omenjeni problem se tudi veže vprašanje, kako znižati (kar je glede na položaj v gospodarstvu nujno) raven socialne varnosti ljudi, da pri tem oblast ne bo izgubila temeljne politične podpore naših ljudi. Radi bi tudi radikalno spremenili odnos do varovanja okolja, vendar to v razmerah, ko je gospodarstvo v kolapsu. Radi bi bili jutri suvereni ob razumljivem nasprotovanju vrste republik v Jugoslaviji, da izgubijo svojega najrazvitejšega »brata«, in ob skoraj »nikakršni« gospodarski moči. Ob vsem tem mora parlament prepričati svet, da so njegovi cilji in dejanja smotrna. To je le nekaj vprašanj, ki so po moje našla domovanje v slovenskem parlamentu in ki od njega zahtevajo praktične odgovore. Z njimi se parlament nekako že devet mesecev ukvarja. Očitno pa se jih tudi ne bo mogel še tako hitro znebiti.

Z navedenimi vprašanji se v parlamentu srečujejo poslanci. Kakšna je njihova vloga in kakšen pri tem odnos do njihove stranke in volivcev? Načeloma se mi zdi, da so ti odnosi dosti jasni. Poslanec bi moral kvalificirano presojati rešitve za družbena vprašanja, ki jih predlaga vlada. Pri tem bi moral še posebej skrbeti, ali se te predlagane rešitve ujemajo z interesi njegovega volilnega telesa in programskimi cilji njegove stranke. Poslanec ima tudi nalogo, da zagotavlja, da bodo predlagane rešitve pred sprejemom v parlamentu preizkušene. Sprožati mora reševanje odprtih pomembnih družbenih vprašanj, če tega ne dela zadovoljivo izvršna oblast. Mora pa tudi politično nadzorovati delo vlade in državne uprave. V odnosu do njegove stranke je njegova naloga, da skrbi za znotrajstrankarsko demokracijo in demokratično oblikovanje opredelitev do načinov reševanja posameznih družbenih vprašanj. V odnosu do volivcev pa vidim nalogo poslanca predvsem v tem, da razvija čim bolj neposredne odnose s svojimi volivci pred pripravo skupščinskih pobud kot tudi pri preizkušanju predlaganih skupščinskih odločitev.

Med vsemi navedenimi železniki in prakso obstaja po moje kar pri vseh prvinah poslančeve vloge znatno neskladje. Stvar raziskovanja je, da ga kvantificira.

Kakovost opravljanja vloge poslanca je po moje treba tesno povezovati s profesionalnim statusom poslanca. Mogoče sem pri tej oceni pod vtisom lastnih skoraj petletnih izkušenj delegata v zveznem zboru Skupščine SFRJ. Resno parlamentarno delo, delo, ki naj bi dalo kakovostne odločitve in naj bi se odlikovalo po tem, da sloni na resnih komunikacijah z volilnim telesom, stranko in stroko, zahteva po mojem prepričanju profesionalne poslanca. Do tega prepričanja me vodijo tudi lastna nekajmesečna opazanja vedenja poslancev v slovenskem parlamentu. Poslanci »amaterji« v parlamentu so pogosto celo brez urejenega ustreznega gradiva, kar pomeni posledično, da gradiva niso pregledali, še manj preštudirali, zato si niso zgradili trdnih stališč do vprašanj, o katerih odločajo, in zato so povsem v odvisnem položaju od »poučenih« v svoji stranki, tj. večinoma profesionalcev.

Ob slabem načrtovanju dela parlamenta prihaja neprofesionalni poslanec v nemogoč položaj, ko ne more več opravljati minimalno kakovostno tistega drugega svojega pravzaprav pravega profesionalnega dela. Nujno mora sam iskati neke srednje rešitve, ki niso v korist niti kakovosti dela v parlamentu niti kakovosti dela v njegovi osnovni »službi«. Po moje je neprofesionalni status poslanca tudi eden pomembnih vzrokov za pogoste nesklepčnosti skupščinskih zborov, saj imajo poslanci-amaterji nujno drugačna merila, katerih delo je v danem trenutku pomembnejše, in se v skladu s tem tudi obnašajo. Zanimivo bi bilo raziskati razlike pri opravljanju vseh razsežnosti vloge poslanca za poslance profesionalce in poslance amaterje. Pričakovati je, da bi se pokazale velike razlike.

Rečeno o profesionalizaciji ali neprofesionalizaciji poslancev velja seveda za poslance iz »pozicije« in poslance iz »opozicije«. Sicer pa menim, da je odnos med pozicijo in opozicijo v slovenskem parlamentu nekako normalen. Ni stvarno pričakovanje, da se ne bi v večstrankarskem parlamentu kazala kristalno jasno v medsebojnih razmerjih obstoječa razmerja politične moči v družbi. Če ti odnosi v čem niso normalni, potem gre za prvine, ki ne spadajo na področje racionalnosti, ampak na področje emocij. To je verjetno glavni vzrok, da odnos med pozicijo in opozicijo ter medsebojne interakcije niso posebno produktivne. Menim, da pozicija premalo izkorišča možnost boja argumentov v parlamentarni razpravi, saj ta edino lahko vodi k višji ravni kakovosti odločitev, ne more pa ogroziti interesov pozicije.

Mogoče nimam prav, vendar je moj vtis, da se v slovenskem parlamentu premočno izraža predvsem odnos med vrhovi političnih strank. Poslanci pogosto celo v parlamentarni razpravi preprosto »preberejo« stališče svoje stranke, ne da bi ga bili sposobni zagovarjati in utemeljevati. Najbrž to kaže na probleme kadrovske sestave poslancev posameznih strank. Upajmo, da je to mladostna slabost nove slovenske demokracije.

Zame je odnos med vlado in slovenskim parlamentom dokaj čuden. Odnos naj bi bil čist. Vlada naj bi bila izvršna oblast. V parlamentu mora imeti svojega nalogodajalca in kontrolorja. V našem parlamentu vrsta prvin ta odnos zamegljuje, pohablja in ga dela do neke mere nefunkcionirajočega. Pri tem mislim na to, da je vrsta poslancev iz vladajočih strank tudi članov vlade. Namesto odnosa jasne in resnične podrejenosti vlade parlamentu se v praksi zelo izrazito uveljavlja odnos vlada-vrhovi strank na oblasti kot primaren, parlament pa nastopa le v funkciji izvedbenega mehanizma. Uveljavlja se tudi po moje nekakšen podcenjujoč odnos vlade do (morda ne vseh?) skupščinskih zborov. To je še posebej razvidno iz tega, da vladne predloge pogosto razlagajo, zagovarjajo in utemeljujejo v zborih ljudje, ki so iz tretje garniture delavcev v republiški upravi. Preveč se uveljavlja tudi taktika dajanja vladnih predlogov na mizo in siljenja v njihovo sprejemanje po hitrem postopku.

Takšno ravnanje naravno sproža vprašanje, koliko se slovenski parlament pri sprejemanju odločitev naslanja na znanost in stroko. Znanost in stroka prihajata v slovenski parlament – tako se zdi – preko upravnih organov, ki skupščinske odločitve v osnovi pripravljajo. Seveda ne kaže povsem zanikati strokovnosti in znanstvenosti poslancem, je pa jasno, da te prvine ne morejo biti glede na širino problemov v parlamentu zadostne. V tem okviru lahko opazamo nekakšen poskus organiziranja seminarjev za poslance v smislu usposabljanja poslancev v strokovni smeri. Takšni seminarji se mi zdijo smešni kot oblika, čeprav morda lahko pomagajo izboljšati raven strokovnosti odločanja v parlamentu. Razmisliti bi kazalo o uvedbi nekaterih drugih oblik, ki jih pozna praksa parlamentov po svetu. Morda je lahko praksa ameriških »hearings« takšna oblika, saj omogoča, da matično skupščinsko telo pozove za neko zadevo pred skupščinsko razpravo in odločanjem neodvisne strokovnjake, jih posluša in z njihovo pomočjo osvetli strokovne razsežnosti določenega vprašanja oziroma rešitev.

Res pa je, da je treba še marsikaj storiti v smislu organizacije dela in odločanja v slovenskem parlamentu. Naš parlament ima še vedno v nekem smislu začasno organizacijo dela in začasen poslovnik. Težko razumem, da se to pomembno vprašanje dobre ureditve dela parlamenta odlaga in zanemarja. Nujna je čimprejšnja opredelitev matičnih teles v parlamentarnem delu. Zdaj je stanje takšno, da ne veš, katero telo ima pri odločanju o konkretnem vprašanju tisto osnovno težo.

Skoraj vsi se ukvarjajo z vsem. Potem tudi ni čudno, da v matičnih telesih pogosto ne sodelujejo predstavniki vlade. Globina razprave in posledično kakovost odločitev mora to normalno odsliskavati. Za ureditev tega vprašanja je nujno tudi zreducirati število delovnih teles v parlamentu.

Druga posebnost obstoječe organizacije dela parlamenta se kaže v »horuk« pobudah v parlamentu, ki terjajo v istem dnevu, ko je pobuda dana, tudi že sprejem ustreznega zakona. Svet ve, da je takšna praksa škodljiva. Mi to očitno šele spoznavamo. Problem je pa tu, saj je vrsta takih strokovno in drugače osvetljenih odločitev bila sprejeta, njihovo spreminjanje pa je razumljivo politično težko sprejemljivo.

Odnos slovenskega parlamenta do zveznega zbora Skupščine SFRJ se je bistveno spremenil z vzpostavitvijo večstrankarskega parlamenta. Pred tem so slovenski delegati v zveznem zboru, kljub temu da nimajo imperativnega mandata, imeli ob vseh pomembnejših vprašanjih iz dela zveznega zbora dokaj intenzivne komunikacije s slovenskim parlamentom (njegovimi telesi oziroma funkcionarji). Ne glede na nekakšen neodnos slovenskega parlamenta do zveznega zbora jugoslovanske skupščine (kot tipičnega mehanizma federativne ureditve) ostaja dejstvo, da velik del odločitev zveznega zbora jugoslovanske skupščine še vedno pomeni v tem prehodnem obdobju sistemski okvir za življenje tudi v Sloveniji. Zato ni dobro, da na relaciji slovenski parlament – delegati v zveznem zboru iz R Slovenije ni rednih medsebojnih konzultacij. Zdi se, kot da obstaja medsebojno nezaupanje. Pa tudi opredelitve slovenskega parlamenta do nadaljnje slovenske prisotnosti v zveznem zboru nihajo iz meseca v mesec. Zaradi rušenja jugoslovanskega pravnega sistema bi morali te opredelitve do odprtih tekočih vprašanj v jugoslovanski skupščini (posebej mislim na njen zvezni zbor) bolj intenzivno oblikovati kot v času stare oblasti, ne pa narobe.

Vprašati se tudi kaže, ali je slovenski parlament dovolj odprt do drugih institucij sistema in ali jih vključuje v reševanje družbenih problemov? Zdi se mi, da se parlament po nepotrebnem do določene mere zapira v odnosu do nekaterih takšnih institucij. Določeno zapiranje je čutiti v odnosu do asociacije gospodarstva – zbornice. Podobno zapiranje je v igri v odnosu do najštevilčnejših sindikatov – Svobodnih sindikatov. Odprtost do univerz tudi ni takšna, kot bi lahko bila itd. Kaj je lahko motiv za takšno zapiranje? Če bi šlo za usmerjanje takšnih družbenih institucij v to, da je njihovo sodelovanje nujno ne v parlamentu, ampak v predfazah pripravljania skupščinskih odločitev, ki tečejo zunaj parlamenta, predvsem v vladnih telesih, bi takšno usmeritev še razumel. Vendar se mi zdi, da nê gre za to, ampak da je na delu nekakšen strah, da bodo morebitna glasno slišana stališča, predlogi in zahteve takšnih institucij, ki seveda niso politične institucije, motile pripravljenost napredovanje do postavljenih si ciljev v političnih strankah. To je narobe. Ni treba bežati od dejstva, da so v družbi določeni organizirani subjekti, ki jih oblast mora vključevati v pripravo političnih odločitev in tudi iskati možnosti za usklajevanje pogledov na družbene rešitve z njimi, če hoče uspešnost pri uresničevanju takih, v parlamentu sicer sprejetih odločitev.

Zahtevno prehodno obdobje

1. Z delovanjem slovenskega parlamenta je danes malokdo zadovoljen. V javnosti in v parlamentu, med pristaši vladajoče koalicije in opozicijskih strank prevladuje prepričanje, da bi moral in da bi lahko deloval uspešneje. Na drugi strani je precej razlogov, zaradi katerih lahko verjamemo, da so mnoge slabosti prehodne. Mislim na enkratnost in specifičnost volitev 1990, na nekonistentnost obstoječega političnega sistema in na razmere, povezane z osamosvajanjem Slovenije.

V ospredju predvolilnega boja so bila vprašanja preteklosti in odgovornosti zanjo. Zato se je vladajoča koalicija, ki se ji je takšen pristop obrestoval z volilno zmago, po volitvah znašla v večjih težavah, kot velja za običajne zamenjave vodilne stranke oz. koalicije. Neizdelanost pozitivnega programa, ki je toliko bolj izrazita zaradi raznovrstnosti političnih strank, povezanih v predvolilno, sedaj parlamentarno in vladno koalicijo, povzroča mnoge »gasilske« akcije, spreminjanje taktike, neusklajenost ukrepov na različnih področjih itd. Vladi se ni uspelo dokopati dalj kot do smernic za svoje delovanje, pa tudi tisti del aktivnosti, kjer naj bi usklajeno sodelovale vse stranke (proces osamosvajanja republike), poteka neenakomerno, bolj efvorično kot načrtovano.

Vladna in parlamentarna (Demosova) večina želi hitro spreminjati sistemske rešitve brez odločilnega sovplivanja opozicije. Zato je prišlo do odlaganja pri pripravljanju nove ustave (kjer je vpliv opozicije s skoraj 45% glasov v parlamentu odločilen) in vse pogostejše prakse, da se prejšnja ustavna ureditev nadomešča z navadnimi zakoni (za katere zadošča navadna relativna večina). Ne le med pozicijo in opozicijo, tudi znotraj parlamentarne večine obstoje globoke razlike pri vrednotenju preteklosti, na primer pomena narodnoosvobodilnega boja. V volilnem telesu pa je zaznati resen premik k objektivnemu, vsekakor umirjenejšemu vrednotenju preteklosti, kot ga zastopajo v parlamentarni večini. V njej se tudi 300 in več dni po volitvah sintagma o 45. letih boljše vizma, enoumja in diktature uporablja kot »argument«, ko so na dnevnem redu vprašanja gospodarstva, kmetijstva, RTV, simbolov in celo pri proceduralnih vprašanjih.

Začetne zaostritve med zmagovito koalicijo in opozicijo so privedle do izvolitve politično homogenega vodstva parlamenta, ki ne izraža sorazmerne zastopanosti političnih strank, od katerih sta obe najmočnejše zastopani stranki v opoziciji. To povzroča, da se prehodna vprašanja, o katerih naj bi se razpravljalo v pripravljalnih fazah, sprožajo na sejah parlamentarnih zborov. Parlamentarna večina ni upoštevala, da je soodgovornost opozicije za priprave parlamentarnega odločanja v korist parlamenta kot celote in da ji obramba nepremišljenih predlogov in kršitev poslovnih pravil škoduje, ko gre za njen imidž v javnosti. Slaba informiranost, občutek odrinjenosti in neenakopravnosti ter ne vključenost opozicije v pripravljalne faze povzročajo napetosti in vzdržujejo medsebojno nezaupanje. Toliko bolj, ker so se večkrat poskušale z izjavami vladajoče koalicije in njenih predstavnikov prejudicirati parlamentarne odločitve in tako center odločanja prenesti iz parlamenta. Samo deloma je bila ta slabost omiljena s sorazmerno zastopanostjo opozicijskih strank v delovnih telesih skupščine in zborov ter sporazumom strank neposredno pred plebiscitom. Skratka, korektno izvedene volitve in predaja oblasti so obetali uspešnejše sobivanje in sodelovanje pozicije in opozicije v parlamentu.

2. Ustavna dopolnila iz 1989. leta so temeljito spremenila temelje ustavne ureditve, njen gospodarski in politični sistem in utrdila ustavni položaj republike v jugoslovanski federaciji. Bistveno manj radikalno so dopolnila posegla v ureditev slovenskega parlamenta in skupščinskega sistema sploh. Tako je trenutno v veljavi mešan in nekonsistenten sistem, za katerega je značilno prepletanje predstavniškega in delegatskega mandata, neposrednih volitev in delegiranja, enotnosti in delitve oblasti oz. skupščinskega in parlamentarnega sistema, proporcionalnega in večinskega volilnega sistema itd. Kljub usodnim spremembam ekonomskega gospodarskega sistema z uvedbo pluralizma lastnin in podjetništva je bila ohranjena trodomna sestava parlamenta in vzpostavljena enakopravna vloga zbora združenega dela. Ob ohranjanju stare delegatske in skupščinske terminologije se vse bolj uveljavljata predstavništvo in parlamentarizem, čeprav nista konsistentno zgrajena in poslovniško izpeljana.

Vsak zbor je izvoljen na podlagi drugačnega volilnega sistema (družbenopolitični na podlagi proporcionalnega, zbor občin na podlagi dvokrožnega sistema absolutne večine in zbor združenega dela na podlagi enokrožnega sistema relativne večine). Izgubili pa so svoje specifične ustavne pristojnosti in so medsebojno v vsakem pogledu enakopravni, kar vodi k podvajanju zastopništva istih volivcev. Poleg tega so politične stranke, deloma tudi v nasprotju z ustavno zamislijo in javnim mnenjem, ki terja neposreden vpliv volivcev, prevzele odločilno vlogo pri usmerjanju delovanja poslancev vseh zborov. V takšnih razmerah je treba obstoječo strukturo skupščine oceniti kot neracionalno in neupravičeno zapleteno. Deloma so te slabosti omejene s poenostavitvijo usklajevalnega postopka med zbori in možnostjo preglasovanja na skupni seji vseh treh zborov. Na drugi strani pa sta neracionalnost organiziranja in neučinkovitost delovanja skupščine dobila dodatno spodbudo z ustanovitvijo veliko delovnih teles. To je toliko bolj nesmiselno glede na obstoj enega centra političnega odločanja (vladajoča politična koalicija in njen poslanski klub) in veliko vlogo političnih strank pri delovanju parlamenta sploh.

3. Proces osamosvajanja Slovenije, konkurenca pristojnosti in konflikti med federalno in republiško oblastjo, neusklajenost zveznega in republiškega pravnega sistema močno otežujejo normalno delovanje parlamenta. Ustava SFRJ terja, da republiške z njo ne smejo biti v nasprotju. Ustava Republike Slovenije pravi, da v republiki veljajo le predpisi, skladno z republiško ustavo. Vse to in izpodbijanje odločitev slovenskega parlamenta pred zveznim ustavnim sodiščem in nepriznavanje v federaciji izglasovanih odločitev v Sloveniji kažejo na nepomirljivo nasprotje obeh pravnih sistemov, ki povzroča blokade, napetosti in zaostritve.

V takšnih razmerah je učinkovito delovanje parlamenta samo po sebi težko izvedljivo. V slovenskem parlamentu pa se neredko zgodi, da se osamosvajanje postavi na dnevni red vedno znova, v obliki predloga za deklaracijo, parcialne ustavne spremembe, razpisa plebiscita, resolucije o razdružitvi itd., da bi se temeljna pozornost odvrnila od usodnih razvojnih, gospodarskih in socialnih vprašanj in neuspehov pri njihovem razreševanju. Toliko prej, ker postaja vse manj prepričljiva utemeljitev, da te težave izvirajo iz stanja pred volitvami.

Predlaganje vedno novih zgodovinskih odločitev pri osamosvajanju je za parlamentarno večino privlačno tudi zato, ker je sicer v podrejenem položaju v parlamentarnih razpravah. V njih opozicija argumentirano izpodbija vladne predloge, parlamentarna večina pa brani pogosto ne dovolj premišljene predloge in slabo utemeljene proceduralne poenostavitve (hitri postopki, združevanje zakonodajnih in celo ustavnorevidijskih faz, omejevanje dolžine razprav poslancev itd.). Veliko

lažje je povzdigovati glas za osamosvajanje Slovenije, kjer imajo stranke vladajoče koalicije večinoma radikalnejše predloge od opozicijskih.

4. Osamosvojitve Slovenije in trajna ureditev njenih povezav in razmerij do vseh sosednjih držav je prvi pogoj za uspešnejše delovanje slovenskega parlamenta. Enako pomemben je sprejem nove ustave in v njej ureditev konsistentnega parlamentarnega sistema. Potem bo na vrsti razpis novih volitev, na katerih bodo ljudje izbirali po prepričljivosti razvojnega in socialnega programa posameznih strank in preverjenih sposobnosti kandidatov na njihovih listah. Šele tako bodo ustvarjeni temelji za uspešno delovanje slovenskega parlamenta. Ta ugotovitev pa naših parlamentarcev ne bi smela uspavati. Ravno nasprotno, nobenega od navedenih ciljev ni mogoče doseči brez odločilne vloge slovenskega parlamenta. Pa tudi razvojni in socialni problemi se zaostrejujejo s takšno naglico, da bi bilo njihovo odlaganje do ureditve sistemskih temeljev novega parlamentarizma gotovo samomorilsko.

MILE ŠETINC

Slovenska skupščina – tridomna zmešnjava na delegatskih kolesih

Eden od »nerešljivih« problemov republiške skupščine je tridomna sestava. Znano je, da že dvodomna sestava precej zavre »tehnično« učinkovitost parlamenta in je upravičljiva le takrat, ko značilnosti neke države (regionalne razlike, federalna sestava itd.) zahtevajo ravnotežje med »nacionalnim« in teritorialnopolitičnimi interesi, mnogi parlamenti pa poznajo zgornji dom oziroma senat s pravico do odložitvenega veta kot varovalko pred »prenagljenimi« sklepi spodnjega doma. Od tod tudi zahteva nekaterih strank v razpravi o novi slovenski ustavi, da bi z dvodomno sestavo novega slovenskega parlamenta zagotovili upoštevanje regionalnih interesov oziroma regionalnih razlik pri sprejemanju »nacionalnih« odločitev (najradikalnejši je predlog liberalnodemokratske stranke, da bi uvedli posredno, to je v regionalnih skupščinah voljeni zbor regij, ki pa bi bil enakopraven z državnim zborom le v nekaterih, z ustavo določenih zadevah posebnega pomena za skladnejši regionalni razvoj Slovenije). Tridomna sestava pa povzroča že pravo zmešnjavo, ki je bila razmeroma lahko obvladljiva le v časih »starega režima«, ko je zunajparlamentarna politična »koordinacija« prejudicirala skupščinske odločitve v splošnem in tudi v večini podrobnosti. V sedanji slovenski skupščini obstajajo med tremi zbori pomembne razlike, ki še otežujejo usklajevanje.

V družbenopolitičnem zboru sedi strankarska elita, ljudje, ki so večinoma popolni ali vsaj delni politični profesionalci, strankarski prvaki in govorniki, zlasti v klopih opozicije pa tudi ljudje z dolgoletnimi političnimi izkušnjami; polemike so dolge in zagrizene, proceduralni spori že prava znamenitost tega zbora; zbor velja za »najpočasnejšega« in zato žanje posmeh in ogorčenje preostalih zborov, ki ga morata kar naprej »čakati« (zaradi usklajevanja). V zboru občin sedi strankarska »druga garnitura« (pri tem seveda mislim na njen formalni položaj v strankah,